

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

АНДРІЙЧУК ЮЛІЯ АРТУРІВНА

УДК 658.589:664:621

**АДАПТИВНЕ ПЛАНУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Львів – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі менеджменту персоналу та адміністрування Національного університету «Львівська політехніка» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
ЗАХАРЧИН ГАЛИНА МИРОНІВНА,
Національний університет «Львівська політехніка»,
завідувач кафедри менеджменту персоналу та адміністрування

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
ЗАХАРЧЕНКО ВІТАЛІЙ ІВАНОВИЧ,
Одеський національний університет ім. І.І. Мечнікова,
професор кафедри економіки та управління

кандидат економічних наук
КОТОВСЬКА ІРИНА ВАСИЛІВНА,
Тернопільський національний технічний університет
ім. І. Пулюя,
асистент кафедри менеджменту у виробничій сфері

Захист відбудеться «12» лютого 2016 р. о 16⁰⁰ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 35.052.03 у Національному університеті «Львівська політехніка» (79013, Львів, вул. С. Бандери, 12, IV н.к., ауд. 209-А).

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного університету «Львівська політехніка» (79013, Львів, вул. Професорська, 1).

Автореферат розісланий «11» грудня 2015 р.

Учений секретар спеціалізованої
вченої ради, к.е.н., доцент

Завербний А.С.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У сучасних умовах господарювання вітчизняних машинобудівних підприємств, коли пришвидшення світових глобалізаційних процесів ускладнюється активізацією процесів ринкової трансформації з одночасним подоланням наслідків світової економічної кризи, динамічність, мінливість та невизначеність стають доміантними ознаками середовища функціонування. На фоні конкурентної боротьби між учасниками ринку в існуючих складних умовах господарювання особливого значення набуває інноваційна діяльність як потенційна можливість отримати стійкі конкурентні переваги на ринку для підвищення загального рівня конкурентоспроможності держави. Необхідність активізування інноваційних процесів вітчизняних промислових підприємств вимагає створення такого принципово нового управлінського інструменту як механізм адаптивного планування, що формується та функціонує на абсолютно нових теоретико-методологічних підходах та принципах.

Хоча адаптивне планування є достатньо новим видом управління у науковій сфері, однак теоретичні та прикладні засади його реалізації знайшли відображення у дослідженнях когорти вітчизняних та зарубіжних науковців, а саме: С.Б. Алексеєва, Л.А. Базилевича, І.І. Грибика, І.С. Грищенко, В.А. Забродського, А.С. Кравченка, В.В. Микитенка, В.С. Пономаренка, К.С. Чуйко, О.В. Шаповалової та ін. Фундаментальні засади планування діяльності підприємств досліджували українські та іноземні науковці: Р. Акофф, О.І. Амоша, І. Ансофф, Д. Кліланд, І.В. Котовська, О.Є. Кузьмін, М. Портер, А. Чандлер, М.Г. Чумаченко, А.А. Чухно та ін. Вивченню теорії і практики управління діяльністю машинобудівних підприємств у сучасному динамічному та ризикованому середовищі присвячені наукові роботи В.І. Захарченко, Г.М. Захарчин, Є.В. Крикавського, О.Г. Мельник, О.Б. Мних, Й.М. Петровича, Н.І. Чухрай та ін.

Проведене автором аналізування наукових літературних джерел свідчить про те, що на сучасному етапі розвитку теорії і практики управління проблематика адаптивного планування ще не достатньо досліджена, практично не розроблено науково-методичних засад його організації. Зауважимо, що лише деякі аспекти зазначеної проблеми висвітлено в окремих наукових публікаціях економічного профілю, серед яких: теоретичний зміст поняття «адаптація», причинно-наслідкові фактори необхідності побудови адаптивних механізмів управління, теоретико-методологічні засади реалізації адаптивного управління, особливості його інформаційного забезпечення. Фрагментарний характер та існуючі розбіжності у напрацюваннях науковців значною мірою перешкоджають розвитку процесів адаптації машинобудівних підприємств.

Виникає необхідність у визначенні змісту та ролі адаптивного планування як певного економічно-управлінського феномену, а також його сутнісно-функціонального наповнення. З'являється також потреба у розробленні теоретико-концептуальних засад формування та використання механізму адаптивного планування інноваційної діяльності з подальшим визначенням основних функцій та принципів його функціонування, які стануть основою для розроблення методичних підходів до адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств.

Вищевикладене обумовило вибір тематики дисертаційної роботи, встановлення її мети та завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження відповідає науковому напрямку кафедри менеджменту персоналу та адміністрування «Управління персоналом у процесі інтелектуалізації систем менеджменту промислового підприємства» (номер державної реєстрації 0113U005291).

Матеріали наукового дослідження використані при розробленні держбюджетної теми Національного університету «Львівська політехніка» «Методологія та інструментарій процесійно-структурованого менеджменту» (номер державної реєстрації 0111U001215, Наказ Міністерства освіти і науки України №1177 від 30.11.2010 р.), в межах якої автором виокремлено чинники, що визначають особливості впровадження, формування та використання систем адаптивного процесійно-структурованого менеджменту, а також сформовано механізм адаптивного планування інноваційної діяльності в системі процесійно-структурованого менеджменту (розділ 3 «Розроблення інструментарію процесійно-структурованого менеджменту», підрозділ 3.3 «Розроблення інструментів оптимізування управлінських рішень на засадах формалізації методів процесійно-структурованого менеджменту», підпункт 3.3.1 «Механізм адаптивного планування інноваційної діяльності як інструмент оптимізування управлінських рішень на засадах формалізації методів процесійно-структурованого менеджменту»).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розроблення теоретико-методичних, а також прикладних засад адаптивного планування інноваційної діяльності на машинобудівних підприємствах.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань:

- сформулювати концептуальні засади адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств;
- уточнити понятійно-категоріальний апарат досліджуваної проблематики;
- доповнити принципові положення із системно-цільового оцінювання активізаційних чинників механізму адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств на основі їх типологізації та ранжування;
- запропонувати механізм адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств;
- розвинути факторну модель функціонування механізму адаптивного планування інноваційної діяльності залежно від чинників, які впливають на інноваційну діяльність машинобудівного підприємства;
- удосконалити метод оцінювання ефективності адаптації на основі інноваційної активності промислових підприємств.

Об'єктом дослідження є процес адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств.

Предметом дослідження є теоретико-методичні положення щодо адаптивного планування в системі ефективного менеджменту машинобудівного підприємства.

Методи дослідження. Для досягнення встановленої мети та розв'язання визначених завдань у дисертаційній роботі використано такі методи наукових досліджень: аналіз – для вивчення науково-теоретичної та прикладної бази у сфері

адаптивного планування (підр. 1.2), для дослідження теоретичних основ інноваційної діяльності (підр. 1.1), для дослідження статистичної інформації про діяльність машинобудівних підприємств (підр. 2.1., 2.2); системний підхід – для побудови системи адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівного підприємства (підр. 3.1), для аналізування чинників, які активізують адаптивні механізми планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств (підр. 1.3, 2.3), для дослідження індикаторів ефективності інноваційної активності машинобудівних підприємств (підр. 3.3); процесний підхід – для формування технології адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівного підприємства (підр. 3.2); метод групування – для виявлення системного впливу чинників на активізацію адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівного підприємства (підр. 2.3); табличний метод – для відображення результатів аналізування діяльності підприємств машинобудування (підр. 2.1, 2.2); графічний метод – для виявлення основних тенденцій розвитку машинобудівних підприємств (підр. 2.1, 2.2); метод морфологічного аналізу – для уточнення понятійно-категоріального апарату під час виконання дисертаційного дослідження (усі розділи).

Інформаційною базою дослідження є монографічна, періодична зарубіжна та вітчизняна література у сфері менеджменту загалом, а також стратегічного та адаптивного управління зокрема; матеріали Державного комітету статистики України, Львівського головного обласного управління статистики; статистична та управлінська звітність досліджуваних машинобудівних підприємств України; результати наукових досліджень автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробленні теоретичних положень і методичних рекомендацій щодо формування механізму адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств. Наукову новизну дисертаційної роботи визначають такі її основоположні положення:

вперше:

- сформульовано концептуальні засади адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств, які системно поєднують ідеологію планування, трансформацію економічних законів у прикладні механізми адаптивного планування з метою активного реагування на виклики зовнішнього та внутрішнього середовища;

удосконалено:

- механізм адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств, що, на відміну від наявних, поєднує сукупність вхідних елементів, процес адаптивного планування, базові та забезпечувальні складові механізму, а також вихідні елементи, які забезпечують пристосування до мінливості середовища;

- факторну модель функціонування механізму адаптивного планування інноваційної діяльності, що, на протигагу існуючим, дозволяє визначати фазу інноваційного розвитку підприємства залежно від якості основних параметрів процесу адаптації;

- метод оцінювання ефективності адаптації інноваційної діяльності промислових підприємств, який, на відміну від існуючих, ґрунтується на використанні інтегрального показника ефективності інноваційної активності, що відображає системний вплив інноваційних індикаторів;

набули подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат у сфері адаптивного планування інноваційної діяльності, який передбачає авторське тлумачення змісту поняття «адаптивне планування», що, на відміну від наявних, охоплює концептуальну (суть) і технологічну (процес) складову;

- принципові положення із системно-цільового оцінювання чинників, що активізують адаптивні механізми планування інноваційної діяльності підприємств машинобудування, які, на відміну від існуючих, ґрунтуються на типологізації чинників, що дозволяє ранжувати їх з метою визначення фази інноваційного розвитку.

Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення дисертаційного дослідження полягає у розробленні методико-прикладних засад адаптивного планування інноваційної діяльності, що спрямовані на удосконалення взаємодії системи менеджменту машинобудівного підприємства із зовнішнім та внутрішнім середовищем функціонування.

Основні положення та результати дисертаційного дослідження впроваджено у діяльність вітчизняних машинобудівних підприємств, зокрема ТЗОВ «Сферос-Електрон» (Довідка № 01/119 від 02.06.2015р., м. Львів), ТЗДВ «Львівагромашпроект» (Довідка № 112 від 10.06.2015р., м. Львів).

Отримані результати дисертаційної роботи впроваджено у навчальний процес Національного університету «Львівська політехніка» та застосовуються під час викладання дисципліни «Економіка праці» (напрямок підготовки 6.0502 «Менеджмент») (довідка про впровадження результатів дисертаційної роботи №67-01-515 від 06.04.2015 р.).

Окремі положення дисертації пройшли апробацію та використані для удосконалення Регіональної програми інноваційного розвитку Львівської області на 2013-2015 рр. (акт про впровадження дисертаційної роботи №5/34-6463/0/2-14/1-10 від 19.11.2014 р.).

Особистий внесок здобувача. Наукові результати, викладені у дисертації, є особистим та завершеним дослідженням автора. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в роботі використано лише ті ідеї та положення, що становлять індивідуальний внесок автора.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження були розглянуті та схвалені на таких науково-практичних конференціях та семінарах: «Теоретичні та прикладні аспекти аналізу фінансових систем» (м. Львів, 25-26 березня 2010 р.); «Сучасні проблеми інноваційного розвитку держави» (м. Дніпропетровськ, 11-12 листопада 2010 р.); «Інновації та трансфер технологій: від ідеї до прибутку» (м. Дніпропетровськ, 27-29 квітня 2011 р.); «Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури» (м. Львів, 19-21 травня 2011 р.); «Управлінські інновації: теорія та практика» (м. Тернопіль, 10-12 травня 2011 р.); «Маркетинг та логістика в системі менеджменту» (м. Львів, 8-10 листопада 2012 р.); «Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури» (м. Львів, 16-18 травня 2013 р.); «Проблеми формування та реалізації конкурентної політики» (м. Львів, 19-20 вересня 2013 р.); «Ефективні механізми та стратегії управління економікою: від рівня підприємств до рівня країни» (м. Черкаси, 21-22 березня 2014 р.); «Фінансово-економічні напрями розвитку менеджменту, обліку та

аудиту» (м. Одеса, 21-22 березня 2014 р.); «Соціально-економічні проблеми сучасності та концепція сталого розвитку в Україні та світі» (м. Дніпропетровськ, 28-29 березня 2014 р.), а також на наукових семінарах кафедри менеджменту персоналу та адміністрування Національного університету «Львівська політехніка».

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 18 наукових праць (з них 13 одноосібних). У наукових фахових виданнях України опубліковано 6 статей (з них 1 у виданні, яке включене до міжнародних наукометричних баз даних), 1 стаття у науковому періодичному виданні іноземних держав, 11 тез доповідей науково-практичних конференцій. Загальний обсяг публікацій 15,3 друкованих аркушів, з них особисто автору належить 13,7 друкованих аркушів.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 193 сторінки. Робота містить 47 таблиць, 28 рисунків, 10 додатків, список використаних джерел із 251 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження, визначено мету та ключові завдання, об'єкт та предмет, методи дослідження, розкрито наукову новизну одержаних результатів, а також охарактеризовано їх практичне значення та ступінь апробації.

У першому розділі **«Теоретико-концептуальні засади планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств»** з'ясовано сутність та призначення адаптивного планування на вітчизняних машинобудівних підприємствах, розроблено концептуальні засади адаптивного планування інноваційної діяльності, окреслено місце адаптивного планування в системі менеджменту машинобудівного підприємства, виявлено, систематизовано та охарактеризовано чинники, які активізують механізм адаптивного планування інноваційної діяльності, розвинуто етапи процесу адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівного підприємства.

У процесі виконаного дослідження встановлено, що у сучасних складних умовах господарювання інноваційна діяльність повинна стати пріоритетним напрямом розвитку вітчизняних машинобудівних підприємств, оскільки дозволяє отримати нові конкурентні переваги та підвищити ефективність діяльності з подальшим розширенням частки ринку. В умовах ринкових трансформацій, коли зростає роль конкурентоспроможності підприємства на фоні конкурентної боротьби між учасниками ринку, актуалізується проблематика підвищення ефективності планування інноваційної діяльності підприємств на всіх рівнях.

Результати вивчення літературних джерел у сфері управління та практики функціонування підприємств показали, що на сучасному етапі категорія «планування» є достатньо дослідженою. Актуальність планування як функції менеджменту є константою, однак нові характеристики середовища функціонування підприємства змінюють роль планування як виду управлінської діяльності. Обґрунтовано, що мінливість та невизначеність зумовлюють необхідність використання нових видів планування, які б могли поєднувати переваги традиційних видів: далекоглядність

стратегічного планування, дієвість тактичного та адаптивність оперативного планування. З огляду на це, доречно говорити про новий вид планування – адаптивне планування інноваційної діяльності, яке суттєво відрізняється від традиційних моделей, оскільки уможливорює практичне врахування нових характеристик сучасного середовища функціонування підприємства через механізм адаптації у процесі реалізації масштабних інноваційних проектів.

Існуючі підходи до розуміння феномену адаптації класифіковано у чотири основні групи, згідно яких автори розглядають адаптацію як властивість системи, процес, ресурс або результат. На основі цього запропоновано авторське визначення адаптації як процесу розроблення і запровадження заходів, спрямованих на коригування внутрішнього середовища та впливу на зовнішнє середовище з метою підлаштування (пасивна адаптація) чи активного впливу (активна адаптація) шляхом зниження загроз і використання потенційних можливостей в умовах динамічності, мінливості та невизначеності. У цьому контексті запропоновано власне трактування адаптивного планування інноваційної діяльності, на основі якого побудовано концептуальні засади, які цілісно поєднують ідеологію та механізм адаптивного планування, який функціонує на основі дії економічних законів та забезпечує активізацію інноваційної діяльності машинобудівного підприємства із урахуванням сучасних викликів.

У контексті проблематики дослідження ідеологію адаптивного планування інноваційної діяльності трактуємо як активну реакцію підприємства на виклики зовнішнього і внутрішнього середовища та побудову випереджувальної стратегії його інноваційного розвитку. За технологічною ознакою адаптивне планування інноваційної діяльності розглядаємо як процес побудови підсистем стратегічного, тактичного та оперативного планування на основі цілей і завдань інноваційної діяльності, що забезпечує пристосування усіх структур підприємства до зміни факторів зовнішнього та внутрішнього середовища для підтримання або досягнення бажаного стану. Пропоноване визначення підкреслює складність та багатогранність адаптивного планування інноваційної діяльності як процесу, який відрізняється від традиційних моделей планування, що вимагає певних навиків фахівців відповідних рівнів ієрархії, здатних формувати і відповідати за здійснення адаптивних планів. Адаптивне планування інноваційної діяльності це не лише пристосування машинобудівного підприємства до умов мінливого внутрішнього та зовнішнього середовища, але й ефективне управління змінами. На практиці адаптивне планування передбачає формування у незмінному часовому періоді нового плану, виходячи з того, як виконано попередні етапи, оскільки змінилося середовище функціонування підприємства. Така технологія забезпечить високий рівень адаптації завдяки зміщенню періоду планування та систематичній актуалізації процесу.

Процес адаптивного планування інноваційної діяльності ґрунтується на класичній послідовності процесно-структурованого менеджменту, однак кожен його етап характеризується специфічним змістовим наповненням для досягнення цілей адаптації. Доведено, що сучасна практика менеджменту вимагає врахування низки чинників, які активізують процес адаптивного планування інноваційної діяльності, впливаючи на якість адаптації та змінюючи рівень ефективності інноваційної діяльності машинобудівних підприємств. Запропоновано класифікацію чинників

активізації адаптивного планування інноваційної діяльності підприємств машинобудування за джерелом виникнення, згідно якої виділено чинники зовнішнього середовища, які охоплюють макро- та мікрорівень, а також чинники внутрішнього середовища, тобто чинники мікрорівня. За характером впливу чинники активізації адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств згруповано у десять основних блоків, а саме: коопераційно-інтеграційні, політико-правові, науково-технологічні, матеріально-технічні, ринкові, економічні, кадрові, інформаційні, управлінсько-поведінкові та соціально-територіальні чинники.

У другому розділі «Аналізування стану інноваційної діяльності вітчизняних підприємств машинобудування» проведено аналіз стану, тенденцій та перспектив розвитку машинобудівних підприємств, сформовано принципові положення та проведено системно-цільове оцінювання чинників, які активізують адаптивні механізми планування інноваційної діяльності вітчизняних машинобудівних підприємств.

Проведені дослідження на підставі статистичної інформації Державного комітету статистики України дали змогу виявити, що у період з 2010 р. до 2013 р. збільшилася кількість машинобудівних підприємств, які займалися інноваційною діяльністю, майже на 5% (426 підприємств у 2013 р. на противагу 406 у 2010 р.), а також кількість тих підприємств, які впроваджували інновації (366 проти 358). Вітчизняні машинобудівні підприємства збільшили обсяги інноваційних витрат більше, як на 50% і у 2013 р. вони сягнули 3079143,5 тис.грн., що відбулося за рахунок збільшення позикових джерел фінансування більше, як у 2 рази, тоді як власні джерела фінансування зросли лише на половину. Ці тенденції призвели до зростання обсягів реалізованої інноваційної продукції на 34,57% (13105182,1 тис.грн у 2013 р. на противагу 9738336,6 тис.грн у 2010 р.), а також збільшення обсягів експортованої інноваційної продукції на 54,73% (10001854,7 тис.грн у 2013 р. на противагу 6464099,2 тис.грн у 2010 р.).

На основі аналізування зроблено висновок, що систематичне та своєчасне відслідковування динаміки основних показників інноваційної діяльності галузі машинобудування сприяє ефективності її адаптивного планування, оскільки дозволяє передбачити зміну мезосередовища з подальшим пристосуванням чи активним впливом на нього.

Встановлено, що серед машинобудівних підприємств Львівщини динаміка основних показників інноваційної активності є дещо гіршою (табл. 1), що свідчить про необхідність оперативного запровадження адаптивних механізмів планування інноваційної діяльності задля підвищення ефективності інноваційних процесів вітчизняних промислових підприємств на динамічному та мінливому ринку машинобудування.

Проведено системно-цільове оцінювання чинників активізації механізмів адаптивного планування інноваційної діяльності підприємств машинобудування Львівщини шляхом анкетування експертних груп, що дозволило ранжувати активізаційні чинники залежно від ступеня їх впливу на процес планування інновацій за характером впливу (рис. 1) та джерелом виникнення.

Таблиця 1

Динаміка основних показників інноваційної активності машинобудівних підприємств Львівщини у 2010-2013 рр.

Роки	Показники	ТзОВ «Сферос-Електрон»	ТзДВ «Львівавтозапчастина»	Телевізійний завод «Електрон»	ДП «Лорта»	Львівське підприємство засобів пересування і протезування	ДП «Хвиля»	ТзДВ «Львівагромашпроєкт»	ТзОВ «Мікро-код»	ПАТ «Львівський завод радіоелектронної медичної апаратури»	ПАТ «Дрогобицький завод автотранспортних мобільних кранів»	ПАТ «Стрийський завод ковальсько-пресового обладнання»	ПП «Такт»
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2013	Обсяг інноваційних витрат, тис.грн.	290,3	0	0	1000,1	175	9,9	99	2158,7	741,1	1610,8	0	0
	Кількість інноваційних видів продукції, од.	2	1	0	0	2	6	1	3	0	0	0	0
	Обсяг реалізованої інноваційної продукції, тис.грн.	811,4	177,9	49,8	0	3794,1	9,9	4241,5	1825,1	0	0	0	0
	Кількість інноваційних процесів, од.	0	0	0	5	2	0	0	0	0	1	0	0
Абсолютне відхилення у 2010-2013 рр.	Обсяг інноваційних витрат, тис.грн.	-53,3	-	-	831,4	-536	5,7	-125	2158,7	741,1	-4867,3	-	-10,2
	Кількість інноваційних видів продукції, од.	-2	0	-15	0	1	0	0	3	-	-5	-3	-1
	Обсяг реалізованої інноваційної продукції, тис.грн.	-1924,6	139,6	-33176,2	-	-5643,9	-211,3	3658	1825,1	-	-47606	-92	-1
	Кількість інноваційних процесів, од.	-	-	-	4	-1	-	-1	-	-	0	-	-
Відносне відхилення у 2010-2013 рр., %	Обсяг інноваційних витрат, тис.грн.	-15,51	-	-	492,83	-75,39	135,71	-55,80	100,00	100,00	-75,13	-	-100,00
	Кількість інноваційних видів продукції, од.	-50,00	0,00	-100,00	0	100,00	0,00	0,00	100,00	-	-100,00	-100,00	-100,00
	Обсяг реалізованої інноваційної продукції, тис.грн.	-70,34	364,49	-99,85	-	-59,80	-95,52	626,91	100,00	-	-100,00	-100,00	-100,00
	Кількість інноваційних процесів, од.	-	-	-	400,00	-33,33	-	-100,00	-	-	-	0,00	-

Примітка: власне опрацювання автора на підставі проаналізованих джерел

Чинники активізації адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств

<p>Економічні чинники (0,155):</p> <ul style="list-style-type: none"> - стабільність державної валюти (0,223); - наявність власних коштів (0,215); - доступність зовнішніх джерел фінансування (0,204); - рівень державного фінансування інновацій (0,190); - система пільгового оподаткування інноваторів (0,167) 	<p>Політико-правові чинники (0,125):</p> <ul style="list-style-type: none"> - корумпованість адміністративно-владного апарату (0,226); - якість державного регулювання (0,189); - захист прав інтелектуальної власності (0,166); - політична стабільність (0,186); - система захисту прав інвесторів (0,151) 	<p>Матеріально-технічні чинники (0,105):</p> <ul style="list-style-type: none"> - зношеність основних виробничих фондів (0,234); - рівень технічного озброєння (0,225); - доступність технічних ресурсів (0,208); - доступність сировинних ресурсів (0,169); - система впровадження нововведень (0,164) 	<p>Науково-технологічні чинники (0,093):</p> <ul style="list-style-type: none"> - наявність та якість власної експериментальної бази (0,259); - інноваційний потенціал підприємства (0,251); - інноваційна інфраструктура (0,222); - розвиток інноваційного підприємництва (0,154); - зв'язки між розробниками та виробниками (0,115)
<p>Управлінсько-поведінкові чинники (0,092):</p> <ul style="list-style-type: none"> - система мотивації (0,235); - гнучкість організаційної структури (0,203); - схильність до інноваційних перетворень (0,194); - готовність до змін (0,192); - організаційна культура (0,176) 	<p>Кадрові чинники (0,091):</p> <ul style="list-style-type: none"> - кваліфікація персоналу (0,246); - опір змінам персоналу (0,241); - доступність трудових ресурсів (0,212); - плинність кадрів (0,126); - сприятливість ділового клімату (0,126) 	<p>Інформаційні чинники (0,091):</p> <ul style="list-style-type: none"> - доступність інформації про ринки збуту (0,220); - відкритість інформації (0,181); - доступність інформації про наукові досягнення (0,179); - інформація про попит (0,175) 	<p>Соціально-територіальні чинники (0,088):</p> <ul style="list-style-type: none"> - якість життя населення (0,287); - рівень доходів на душу населення (0,260); - наближеність до ресурсів та ринків збуту (0,227); - рівень безробіття (0,219); - територіальне розміщення (0,218)
<p>Ринкові чинники (0,085):</p> <ul style="list-style-type: none"> - платоспроможність попиту споживачів (0,264); - рівень цін на ринку (0,250); - бар'єри при вході на ринок (0,211); - відносини з постачальниками (0,186); - рівень конкуренції або монополізації в галузі (0,090) 		<p>Коопераційно-інтеграційні чинники (0,073):</p> <ul style="list-style-type: none"> - науково-технічний прогрес (0,327); - залучення України до глобалізаційних процесів (0,207); - вертикальна інтеграція (0,158); - інтеграційні процеси (0,154); - горизонтальна кооперація (0,153) 	

Рис. 1. Ранжування чинників активізації адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств за характером впливу на підставі результатів проведеного анкетування

Примітка: розвинуто автором

Серед чинників, які були згруповані за джерелом виникнення, домінуючий вплив, на думку опитаних респондентів, на інноваційну діяльність машинобудівних підприємств мають чинники зовнішнього середовища (коефіцієнт вагомості 0,505), серед яких найвагомішими вважають стабільність національної валюти (0,094), політичну стабільність в державі (0,088) та рівень інфляції в країні (0,081). Найменш вагомим для машинобудівних підприємств Львівщини є вплив чинників мікросередовища, що пояснюється можливістю адаптивного управління ними, незначним серед яких є вплив рівня розвитку персоналу (0,047), плинності кадрів (0,043) та екологічної культури підприємства (0,028).

У третьому розділі «**Моделювання механізму адаптивного планування інноваційної діяльності підприємств машинобудування**» удосконалено метод оцінювання ефективності адаптації інноваційної діяльності промислових підприємств до мінливих умов середовища функціонування, розроблено механізм адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств, запропоновано факторну модель функціонування механізму адаптації залежно від чинників впливу.

На підставі результатів вивчення теоретичної та прикладної бази за проблематикою оцінювання ефективності інноваційної діяльності встановлено, що на сучасному етапі інструментарій у цій сфері є недостатньо вивченим. З огляду на існуючі неоднозначності та розбіжності позицій науковців щодо переліку чинників інноваційної результативності запропоновано типологію індикаторів, які впливають на рівень інноваційної активності підприємств машинобудування. Зокрема, за рівнем об'єктивності запропоновано розрізняти об'єктивний та суб'єктивний підхід; за рівнем охоплення – внутрішньоорганізаційний та галузевий підходи оцінювання.

Автором запропоновано метод оцінювання ефективності адаптації інноваційної діяльності машинобудівного підприємства, в основу якого покладено порівняння показника рівня економічної ефективності інноваційної діяльності машинобудівного підприємства, а також інтегрального галузевого показника інноваційної активності:

$$E_{in.\delta} = \frac{Q_{in.\delta}}{C_{in.\delta}} * 100\% , \quad (1)$$

де $E_{in.\delta}$ – рівень економічної ефективності інноваційної діяльності машинобудівного підприємства, %; $Q_{in.\delta}$ – дохід від інноваційної діяльності, грош.од.; $C_{in.\delta}$ – витрати машинобудівного підприємства на інноваційну діяльність, грош.од.

$$I_{in.akt} = \frac{E_{in.akt}}{Q_{in.\delta}^c \cdot N_{in.\delta}^c} * 100\% , \quad (2)$$

де $I_{in.akt}$ – інтегральний галузевий показник інноваційної активності, %; $E_{in.akt}$ – рівень економічної ефективності інноваційної активності; $N_{in.\delta}^c$ – рівень інноваційної впроваджуваності підприємств; $Q_{in.\delta}^c$ – рівень впроваджуваності інноваційних проектів.

Рієнь економічної ефективності інноваційної активності як економічна результативність інноваційної діяльності розраховується за ф-лою 1.

Рівень впроваджуваності інноваційних проектів розраховується за формулою:

$$Q_{иннов}^c = \frac{Q_{иннов}}{Q_{впров}} \quad (3)$$

де $Q_{иннов}$ – кількість інноваційних проектів, над якими працювали підприємства, од.; $Q_{впров}$ – кількість впроваджених інноваційних проектів, од.

А рівень інноваційної впроваджуваності підприємств розраховується:

$$N_{иннов}^c = \frac{N_{ин.акт}}{N_{впров}} \quad (4)$$

де $N_{ин.акт}$ – кількість інноваційно-активних підприємств, од.; $N_{впров}$ – кількість підприємств, які впроваджували інноваційні проекти, од.

Порівняння вищезазначених показників дає змогу оцінювати не лише рівень економічної ефективності адаптивних механізмів конкретного машинобудівного підприємства через призму результативності їх інноваційної діяльності в часовій динаміці, але також порівнювати з досягненнями інших підприємств галузі та середньогалузевими показниками.

На засадах використання вищезазначеного методу проведено оцінювання ефективності адаптації інноваційної діяльності машинобудівних підприємств (табл. 2), в результаті якого ідентифіковано середньогалузеве зростання результативності на 62,15%. Однак, результати застосування запропонованого методу вказують на переважання динаміки підприємств, які займалися інноваційною діяльністю, над динамікою кількості підприємств, які впроваджували інноваційні проекти, а також позитивну динаміку кількості інноваційних проектів, над якими працювали машинобудівні підприємства, та скорочення кількості впроваджених інноваційних проектів, що свідчить про часткове зниження економічної ефективності інноваційної діяльності. Таким чином, інтегральний галузевий показник економічної ефективності інноваційної активності показує сукупний приріст у 2010-2013 рр. лише на рівні 23,55%.

Порівняння середньогалузевого інтегрального показника інноваційної активності машинобудування з показниками економічної ефективності інноваційної діяльності Львівщини сигналізує значне переважання результативності вітчизняних машинобудівних підприємств. На основі результатів виконаних досліджень встановлено низький рівень розвитку адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівного підприємства як функції менеджменту, що зумовлено відсутністю виокремленої, уніфікованої та обгрунтованої послідовності реалізації цієї функції, а також відсутністю ефективного інструментарію адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств.

Оцінювання економічної ефективності інноваційної діяльності
машинобудування України на основі інтегрального галузевого показника
інноваційної активності у 2010-2013 рр.

Показники	Роки				Відхилення показника за 2010-2013 рр.	
	2010	2011	2012	2013	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення, %
1	2	3	4	5	6	7
Обсяг реалізованої інноваційної продукції, тис.грн.	10780446,6	11280282,0	13105182,1	20033259,2	9252812,6	85,83
Витрати на інноваційну діяльність, тис.грн.	2541619,9	2731693,4	3079143,5	2912743,1	371123,2	14,60
Кількість підприємств, які впроваджували інноваційні проекти, од.	373	389	366	369	-4	-1,07
Кількість підприємств, які займалися інноваційною діяльністю, од.	1881	1811	1728	2174	293	15,58
Кількість інноваційних проектів, над якими працювали підприємства, од.	14593	19478	17295	15261	668	4,58
Кількість впроваджених нових технологічних процесів, од.	1428	1599	1247	913	-515	-36,06
Кількість найменувань впроваджених інноваційних видів продукції, од.	1047	1527	1609	1391	344	32,86
Кількість впроваджених інноваційних проектів, од.	2475	3126	2774	2304	-171	-6,91
Ефективність інноваційної активності, %	4,242	4,129	4,256	6,878	2,636	62,15
Скоригований показник кількості інноваційних підприємств, од.	5,043	4,656	4,721	5,892	0,849	16,83
Скоригований показник кількості інноваційних проектів, од.	5,896	6,231	6,235	6,624	0,728	12,34
Інтегральний галузевий показник інноваційної активності, %	14,265	14,235	14,459	17,624	3,359	23,55

Примітка: складено та розраховано автором на підставі офіційної інформації Державного комітету статистики України

З метою підвищення дієвості та ефективності виконання функції адаптивного планування на машинобудівних підприємствах запропоновано механізм адаптивного планування інноваційної діяльності (рис. 2), під яким розуміється взаємозв'язок елементів, інструментарію, технології та важелів, які забезпечують створення системи адаптивного планування інноваційної діяльності та її успішне функціонування на вітчизняному машинобудівному підприємстві.

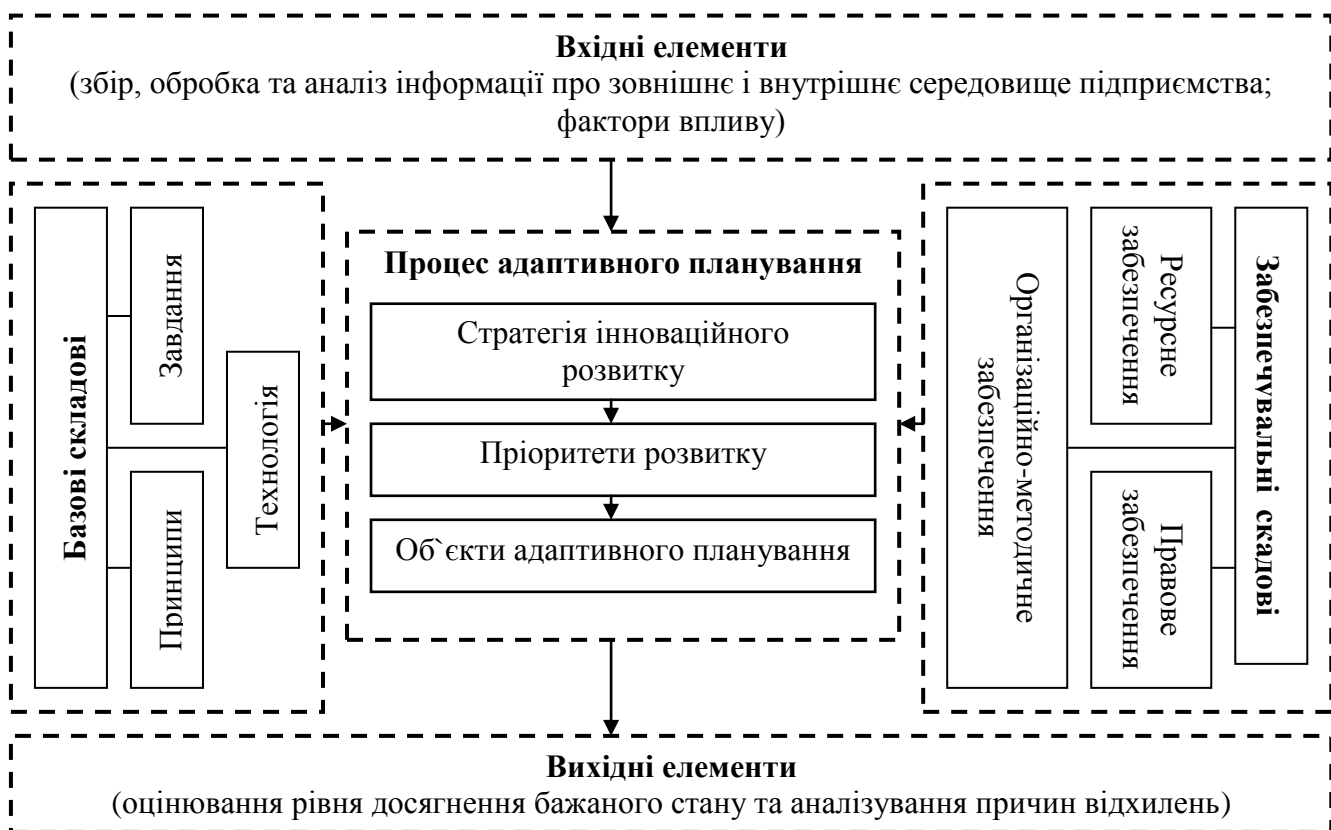

Рис 2. Механізм адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств

Примітка: удосконалено автором

Обґрунтовано, що механізм адаптивного планування інноваційної діяльності підприємств машинобудування повинен охоплювати сукупність вхідних елементів, процес адаптивного планування, базові та забезпечувальні складові механізму і вихідні елементи.

Для підвищення ефективності функціонування машинобудівних підприємств запропоновано принципи адаптивного планування інноваційної діяльності, а саме: принцип необхідності, цілеспрямованості, гнучкості, збалансованості, економічності, ресурсозабезпечення, системності та прозорості.

Доведено, що залежно від чинників, які впливають на інноваційні процеси, існують основні варіанти розвитку адаптивного механізму (рис. 3), що уможливорює побудову факторної моделі функціонування механізму адаптивного планування інноваційної діяльності за характером зміни трьох основних параметрів впливу: тривалість (час) процесу адаптації (Т), активність адаптації (А) та якість адаптування (Я) і визначає фазу інноваційного розвитку машинобудівного підприємства: процвітання, розвиток, занепад, депресія.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі запропоновано вирішення наукового завдання щодо формування концептуально-теоретичної та методично-прикладної бази для впровадження та використання адаптивного планування інноваційної діяльності на підприємствах машинобудування. Результати виконаного дослідження дають можливість сформулювати такі висновки:

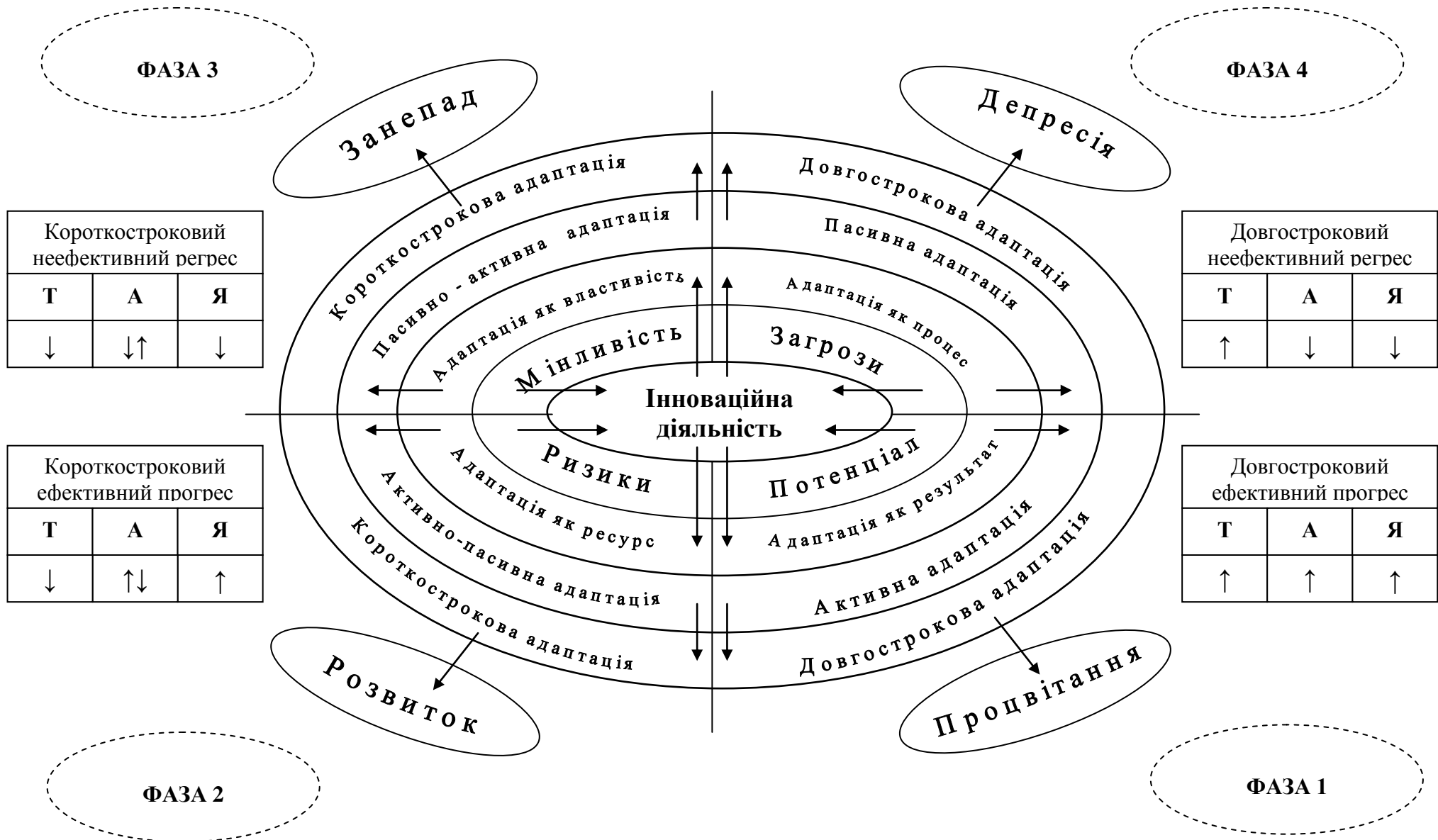

Рис. 3. Факторна модель функціонування механізму адаптивного планування інноваційної діяльності залежно від чинників впливу

Примітка: удосконалено автором

1. Сучасні умови функціонування, зумовлені євроінтеграційним шляхом розвитку національної економіки, динамічним та мінливим середовищем і посиленням конкурентної боротьби, формують нові вимоги до управлінської діяльності, які зобов'язують керівників машинобудівних підприємств до пошуку та впровадження адаптивних механізмів, технологій та інструментів управління, здатних забезпечити активне реагування підприємства на виклики зовнішнього та внутрішнього середовища. В дисертації запропоновано концептуальні засади адаптивного планування, які органічно поєднують ідеологію активної поведінки машинобудівного підприємства на ринку і технологію, що відображає процес побудови підсистем стратегічного, тактичного та оперативного планування на основі цілей і завдань інноваційної діяльності для забезпечення реагування на сучасні виклики ринкової економіки та глобалізаційного світу.

2. На підставі розгляду ключових дефініцій уточнено морфологічне, змістове та функціональне наповнення категорії «адаптація», яку запропоновано трактувати з урахуванням існуючих підходів як динамічний процес на сучасному машинобудівному підприємстві. Для забезпечення уніфікування понятійно-категоріального апарату авторське визначення адаптивного планування інноваційної діяльності цілісно поєднує ідеологію планування та процес, що передбачає систему трактувань за ідеологічною та технологічною ознаками.

3. Враховуючи специфіку машинобудівних підприємств, сформовано типологію індикаторів, які впливають на інноваційну діяльність, тим самим спонукаючи її до адаптації. Це дозволило запропонувати менеджерам різних рівнів управління (інституційного, управлінського та технічного) оцінювати вплив чинників активізації адаптивного планування за джерелом виникнення (чинники макро-, мезо- та мікросередовища) та характером впливу (економічні, політико-правові, матеріально-технічні, науково-технологічні, управлінсько-поведінкові, кадрові, інформаційні, соціально-територіальні, ринкові та коопераційно-інтеграційні чинники).

Розроблені положення щодо системно-цільового оцінювання чинників активізації адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств дають можливість планово-економічним підрозділам ранжувати існуючі чинники зовнішнього та внутрішнього середовища з метою класифікування їх у чотири основні групи (ризик, загрози, невикористаний потенціал та мінливість) для підвищення ефективності управління ними.

4. Керівникам машинобудівних підприємств пропонується використовувати механізм адаптивного планування інноваційної діяльності, який охоплює сукупність вхідних елементів, процес адаптивного планування, базові та забезпечувальні складові механізму і вихідні елементи, що забезпечить високий рівень активного реагування на виклики зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування.

5. Удосконалено факторну модель функціонування адаптивного планування інноваційної діяльності, яка дає змогу фахівцям планово-економічного спрямування визначати фазу інноваційного розвитку машинобудівного підприємства з урахуванням трьох основних параметрів (тривалість, активність та якість процесу адаптації) на основі удосконаленої типології та ранжування чинників активізації, що оптимізує процес управління ними.

6. Економістам та фахівцям планово-економічного спрямування пропонується використовувати удосконалений метод оцінювання ефективності інноваційної діяльності, який дозволяє оцінити не лише економічний ефект інноваційних процесів, але й загальний рівень інноваційної активності машинобудівного підприємства з урахуванням специфічних індикаторів адаптивності. Запропонований метод дозволяє оцінити інноваційну активність досліджуваного підприємства, а також порівнювати отримані показники з результативністю інших учасників ринку та середньогалузевими показниками.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Наукові праці, в яких викладено основні наукові результати дисертації

1.1. Публікації у наукових фахових виданнях України

1. Андрійчук Ю.А. Загальні аспекти вибору показників оцінювання ефективності інноваційної активності підприємства / Ю.А. Андрійчук // Збірник наукових праць «Вісник соціально-економічних досліджень». Вісник Одеського національного економічного університету. – №2(53). – Одеса, 2014. – С. 14-18. – 1,1 друк. арк.

2. Андрійчук Ю.А. Проблеми державного регулювання інноваційної діяльності в Україні / Ю.А. Андрійчук // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – №776. – Львів, 2013. – С.340-347. – 1,6 друк. арк.

3. Андрійчук Ю.А. Адаптивне планування інноваційної діяльності підприємств: сутність, особливості, принципи / Ю.А. Андрійчук // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – №5(180). – Хмельницький, 2011. – С. 147-150. – 1,2 друк. арк.

4. Андрійчук Ю.А. Інновації як рушійний фактор глобальної конкуренції / Ю.А. Андрійчук // Логістика. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – №690. – Львів, 2010. – С.513-518. – 1,7 друк. арк.

5. Андрійчук Ю.А. Концептуальні засади адаптивного планування інноваційної діяльності підприємств харчової промисловості / Ю.А. Андрійчук, Г.М. Захарчин // Збірник наукових праць «Формування ринкової економіки в Україні». Вісник Львівського університету. Серія економічна. – Вип.31. ч.1. – Львів, 2014. – С. 280-285. – 1,3 друк. арк. *(Особистий внесок автора: запропоновано концептуальні засади адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств. – 0,9 друк. арк.)*.

1.2. Праці у наукових періодичних виданнях іноземних держав та у виданнях України, які внесені до міжнародних наукометричних баз даних

6. Andreychuk J. The conceptual model of essential expression of innovative activity adaptive planning mechanism at the mechanical engineering enterprises / J. Andreychuk , G. Zaharchyn / Econtechmod: an international quarterly journal on economics in technology, new technologies and modelling processes, 2015. – Vol. 04. No. 1. – pp. 99-105. (Міжнародні наукометричні бази даних: VazTech, Index Copernicus (Польща)). – 2,0 друк. арк. *(Особистий внесок автора: розвинуто факторну модель функціонування механізму адаптивного планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств. – 1,5 друк. арк.)*.

7. *Андрійчук Ю.А. Планування інноваційної діяльності: альтернативи і етапи / Г.М. Захарчин, Ю.А. Андрійчук // Актуальні проблеми економіки. – №5 (131). – 2012. – С. 169-175. – 1,2 друк. арк. (*Особистий внесок автора: окреслено місце адаптивного планування інноваційної діяльності в системі менеджменту машинобудівного підприємства. – 0,8 друк. арк.*).

2. Опубліковані праці апробаційного характеру

8. Андрійчук Ю.А. Теоретичні аспекти щодо визначення поняття «механізм управління» та його роль в системі процесійно-структурованого менеджменту / Ю.А. Андрійчук, І.Р. Шпакович // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції [«Соціально-економічні проблеми сучасності та концепція сталого розвитку в Україні та світі»], (м. Дніпропетровськ, 28-29 березня 2014 р.) / Наукова організація «Перспектива». – Дніпропетровськ, 2014. – С. 152-162. – 0,4 друк. арк. (*Особистий внесок автора: окреслено місце механізму управління в системі процесійно-структурованого менеджменту. – 0,3 друк. арк.*).

9. Андрійчук Ю.А. Сучасний стан, тенденції та перспективи розвитку харчопереробних підприємств України / Ю.А. Андрійчук // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції [«Фінансово-економічні напрями розвитку менеджменту, обліку та аудиту»], (м. Одеса, 21-22 березня 2014 р.) / Центр економічних досліджень та розвитку. – Одеса: ЦЕДР, 2014. – С. 92-94. – 0,5 друк. арк.

10. Андрійчук Ю.А. Загальні аспекти вибору показників оцінювання ефективності інноваційної активності підприємств харчової промисловості / Ю.А. Андрійчук // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції [«Ефективні механізми та стратегії управління економікою: від рівня підприємства до рівня країни»], (м. Черкаси, 21-22 березня 2014 р.) / Черкаський державний технологічний університет. – Черкаси: Видавничий дім «Гельветика», 2014. – С. 151-153. – 0,4 друк. арк.

11. Андрійчук Ю.А. Теоретична сутність та зміст поняття «механізм» / Ю.А. Андрійчук // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції [«Проблеми формування та реалізації конкурентної політики»], (м. Львів, 19-20 вересня 2013 р.) / Національний університет «Львівська політехніка». – Львів: «АртДрук», 2013. – С. 10-11. – 0,5 друк. арк.

12. Андрійчук Ю.А. Інноваційна діяльність харчопереробних підприємств Львівщини / Ю.А. Андрійчук // Тези доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції [«Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури»], (м. Львів, 16-18 травня, 2013 р.) / Національний університет «Львівська політехніка». – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. – С. 24-25. – 0,4 друк. арк.

13. Андрійчук Ю.А. Адаптивне планування як об'єктивна необхідність розвитку інноваційної діяльності у конкурентному ринковому середовищі / Ю.А. Андрійчук // Тези доповідей IX Міжнародної науково-практичної конференції [«Маркетинг та логістика в системі менеджменту»], (м. Львів, 8-10 листопада 2012 р.) / Національний університет «Львівська політехніка». – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. – С. 13-14. – 0,4 друк. арк.

14. Андрійчук Ю. А. Світовий досвід державного регулювання

* стаття також відноситься до наукового фахового видання України

інноваційної діяльності / Ю.А. Андрійчук // Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції [«Управлінські інновації: теорія та практика»], (м. Тернопіль, 10-12 травня, 2011 р.) / Тернопільський національний економічний університет. – Тернопіль: «Прінт-Офіс», 2011. – С. 18-21. – 0,7 друк. арк.

15. Андрійчук Ю.А. Сучасні аспекти планування у сфері інноваційної діяльності підприємств / Г.М. Захарчин, Ю.А. Андрійчук // Тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції [«Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури»], (м. Львів, 19-21 травня, 2011 р.) / Національний університет «Львівська політехніка». – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. – С. 264-265. – 0,6 друк. арк. (*Особистий внесок автора: охарактеризовано домінуючі чинники зростаючої ролі конкуренції. – 0,4 друк. арк.*).

16. Андрійчук Ю.А. Податкове стимулювання інноваційної діяльності в Україні / Ю.А. Андрійчук // Тези доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції [«Інновації та трансфер технологій: від ідеї до прибутку»], (м. Дніпропетровськ, 27-29 квітня 2011 р.) / Державний вищий навчальний заклад «Національний гірничий університет». – Дніпропетровськ: Видавництво Національного гірничого університету, 2011. – С. 51-52. – 0,4 друк. арк.

17. Андрійчук Ю.А. Інноваційний лаг в структурі інноваційного процесу підприємства / Ю.А. Андрійчук // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції [«Сучасні проблеми інноваційного розвитку держави»], (м. Дніпропетровськ, 11-12 листопада 2010 р.) / Дніпропетровський національний університет. – Дніпропетровськ, 2010. – С. 10-13. – 0,5 друк. арк.

18. Андрійчук Ю.А. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності. Сутність та характерні особливості / Ю.А. Андрійчук // Матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції аспірантів і студентів [«Теоретичні та прикладні аспекти аналізу фінансових систем», м. Львів, 25-26 березня, 2010 р.] / Львівський інститут банківської справи Університету банківської справи Національного банку України. – Львів: ЛІБС УБС НБУ, 2010. – С. 177-180. – 0,4 друк. арк.

АНОТАЦІЯ

Андрійчук Ю.А. Адаптивне планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Національний університет «Львівська політехніка» Міністерства освіти і науки України, Львів, 2015.

Дисертаційну роботу присвячено вирішенню наукового завдання щодо формування концептуальних засад здійснення адаптивного планування інноваційної діяльності на машинобудівних підприємствах. Уточнено понятійно-категоріальний апарат у сфері адаптивного планування в системі менеджменту машинобудівного підприємства, які комплексно поєднали концептуальну та технологічну складову. Набули подальшого розвитку принципові положення із системно-цільового оцінювання чинників, які активізують адаптивні механізми планування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств. Автором удосконалено метод оцінювання адаптації інноваційної діяльності вітчизняних

промислових підприємств, в основу якого покладено використання інтегрального показника ефективності інноваційної активності. Використання запропонованого методу оцінювання дозволило виявити низький рівень ефективності адаптації вітчизняних промислових підприємств, що обумовило необхідність розроблення механізму адаптивного планування інноваційної діяльності з подальшим удосконаленням факторної моделі його функціонування.

Ключові слова: інноваційна діяльність, планування, адаптивне планування інноваційної діяльності, машинобудівне підприємство, інноваційна активність, механізм, технологія.

ANNOTATION

Andriichuk Y. A. Adaptive planning innovation of the engineering companies. – On the rights of manuscript.

Dissertation for the scientific degree of candidate of economic sciences in speciality 08.00.04 – economics and management of enterprises (by the types of economic activity) – Lviv Polytechnic National University of Ministry of Education and Science of Ukraine, Lviv, 2015.

The thesis is devoted to scientific task of forming a conceptual framework on adaptive planning innovation in engineering enterprises. Specified conceptual and categorical apparatus in adaptive planning in engineering enterprise management system that comprehensively combine conceptual and technological component. Were further developed the fundamental provisions of the systematic and targeted evaluation factors that activate the adaptive mechanisms of planning innovation engineering enterprises. Author improved evaluation method adapting innovation of domestic industry, which is based on the use of the integral index of efficiency of innovative activity. Using the proposed evaluation method revealed the low efficiency of the adaptation of domestic industry, which resulted in the need to develop adaptive scheduling mechanism innovation of further improvement factor model of its operation.

Keywords: innovation, planning, adaptive planning innovation, engineering companies, innovative activity, mechanism, technology.

АННОТАЦИЯ

Андрейчук Ю.А. Адаптивное планирование инновационной деятельности машиностроительных предприятий. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Национальный университет «Львівська політехніка» Министерства образования и науки Украины, Львов, 2015.

Актуальность диссертационного исследования обусловлена необходимостью обоснования функционального назначения адаптивного управления как инструмента повышения эффективности деятельности отечественных машиностроительных предприятий в условиях евроинтеграционных процессов, обострение конкурентного напряжения с одновременным преодолением последствий мирового экономического кризиса. Целью диссертационного исследования является формирование концептуальных основ и прикладных рекомендаций по формированию и практическому использованию на машиностроительных предприятиях адаптивного планирования инновационной деятельности. Объектом исследования является

процесс адаптивного планирования предприятий машиностроения. Предметом исследования является теоретико-методические основы адаптивного планирования в системе эффективного менеджмента предприятия машиностроительной промышленности.

В первой главе «Теоретико-концептуальные основы планирования инновационной деятельности машиностроительных предприятий» выяснено сущность и назначение адаптивного планирования на предприятиях.

Предложены концептуальные основы адаптивного планирования, которые должны охватывать не только идеологию активной реакции, но и технологию, отражающую процесс построения подсистем стратегического, тактического и оперативного планирования на основе целей и задач инновационной деятельности для обеспечения реагирования на современные вызовы рыночной экономики и глобализационного мира. На основании рассмотрения ключевых дефиниций уточнено морфологическое, содержательное и функциональное наполнение категории «адаптация», предложенной рассматривать с учетом существующих подходов как динамический процесс современного машиностроительного предприятия. Для обеспечения унификации понятийно-категориального аппарата авторское определение адаптивного планирования инновационной деятельности целостно сочетает идеологию планирования и процесс, предполагающий наличие трактовок по идеологической и технологической признакам.

Учитывая специфику машиностроительных предприятий, сформировано типологию индикаторов, влияющих на инновационную деятельность, тем самым побуждая ее к адаптации. Это позволило предложить менеджерам различных уровней управления (институциональному, управленческому и техническому) оценивать влияние факторов активизации адаптивного планирования по источнику возникновения (факторы макро-, мезо- и микросреды) и характеру воздействия (экономические, политико-правовые, материально-технические, научно-технологические, управленческо-поведенческие, кадровые, информационные, социально-территориальные, рыночные и кооперационно-интеграционные факторы).

Во втором разделе «Анализ состояния инновационной деятельности отечественных предприятий машиностроения» проведен анализ состояния, тенденций и перспектив развития машиностроительной промышленности Украины в целом и Львовщины в частности, обнаружено, систематизированы и охарактеризованы факторы влияния на инновационную активность отрасли, сформированы методические положения системно-целевого оценивания факторов, влияющих на инновационную активность машиностроительных предприятий.

Разработанные положения системно-целевого оценивания факторов активизации адаптивного планирования инновационной деятельности машиностроительных предприятий позволяет планомерно-экономическим подразделениям ранжировать существующие факторы внешней и внутренней среды с целью классификации их в четыре основные группы (риски, угрозы, неиспользованный потенциал и изменчивость) для повышения эффективности управления ними.

В третьей главе «Моделирование и оценка эффективности инновационной активности в системе адаптивного планирования» разработан механизм адаптивного планирования инновационной деятельности машиностроительных предприятий, развита технология адаптивного планирования инновационной деятельности, предложена концептуальная модель сущностного выражения механизма адаптации в зависимости от факторов влияния, усовершенствован метод оценки эффективности адаптации инновационной деятельности промышленных предприятий в изменчивости среды функционирования.

Предложенный механизм адаптивного планирования инновационной деятельности, который охватывает систему входных элементов, систему непосредственного процесса адаптивного планирования, базовые и обеспечивающие составляющие механизма и систему исходных элементов, что обеспечит высокий уровень активного реагирования на вызовы внешней и внутренней среды функционирования.

Усовершенствована концептуальная модель сущностного выражения адаптивного планирования инновационной деятельности, которая дает возможность специалистам планово-экономического направления определять фазу инновационного развития машиностроительного предприятия с учетом трех основных параметров (продолжительность, активность и качество процесса адаптации) на основе усовершенствованной типологии и ранжирования факторов активизации, что оптимизирует процесс управления ими.

Усовершенствованный метод оценки эффективности инновационной деятельности, который позволяет оценить не только экономический эффект инновационных процессов, но и общий уровень инновационной активности машиностроительного предприятия с учетом специфических индикаторов адаптивности.

Ключевые слова: инновационная деятельность, планирование, адаптивное планирование инновационной деятельности, машиностроение, инновационная активность, механизм, технология.